

Recensions bibliogràfiques

VÀRIA

SANAHUJA ANGUERA, XAVIER, “A Chartalist view of Numismatics (Fundaments and Necessities of the Discipline 30 years after the Work by Peter Spufford: ‘Money and its use in Medieval Europe’)”, *Imago temporis: medium Aevum* 11, Universitat de Lleida, Lleida, 2017, p. 53-93. Versió original en català: “Una visió cartalista de la Numismàtica (Fonaments i necessitats de la disciplina 30 anys després de l’obra de Peter Spufford: ‘Money and its use in Medieval Europe’)”, pp. 415-449.

En aquest article publicat per *Imago Temporis*, l’autor analitza conceptes fonamentals de la numismàtica i de la història de la moneda, disciplines auxiliars de la Història, centrant-se en l’època medieval i assenyalant les seves mancances a Catalunya i a Espanya.

La primera part de l’article està dedicada a explicar l’origen i utilitat de la moneda. Sanahuja rebutja el pensament monetarista de Nicolau d’Oresme i de tots els seus successors fins arribar al neoliberalisme del segle XXI, que afirmen que la moneda és un bé comú, creada originàriament per a facilitar les transaccions comercials. Des d’un punt de vista cartalista, la moneda es defineix com l’instrument de pagament amb el qual el poder polític mesura els recursos econòmics de l’administració i facilita la seva distribució, així com la recaptació d’excedents. Comprendre que la moneda es va inventar i es continua emetent per a finançar projectes, recaptar impostos i pagar funcionaris (mestres, metges, policies i militars), i no pas per facilitar el comerç entre particulars és fonamental per poder-la estudiar històricament.

A continuació, l’autor desgrana l’evolució de la numismàtica al llarg del segle XX i constata que els tres objectius de la disciplina rarament s’aborden conjuntament. Aquests tres objectius són, en primer lloc, la descripció, la correcta atribució i la catalogació dels exemplars monetaris conservats amb el pas del temps; en segon lloc, la comprensió del funcionament pràctic de les monedes físiques i del sistema monetari vigent en un territori i en un temps determinats; i,

en tercer lloc, la comprensió global del concepte i de la utilitat de la moneda dins de la societat. De les tres branques, la més coneguda dins dels ambients acadèmics és la tercera, en bona part de resultes de l'èxit que tingué l'obra de Peter Spufford *Money and its use in Medieval Europe*, publicada l'any 1988 i que segueix un patró purament monetarista. Segons Sanahuja, l'obra de Spufford ha condicionat excessivament, durant els darrers trenta anys, l'estudi de la història de la moneda a Europa pel fet d'assimilar-la al comerç.

Després de repassar la historiografia catalana dedicada a l'estudi de la moneda, des del segle XIX fins a l'actualitat, l'autor proposa uns objectius per a la disciplina:

1.- Separar l'estudi de la moneda, en els àmbits acadèmics, de l'arqueologia i de l'epigrafia.

2.- Prioritzar la recerca i la preservació de la informació per sobre de la protecció de la museïtzació.

3.- Ampliar i millorar les catalogacions sistemàtiques de les sèries monetàries.

4.- I, el més necessari, crear manuals numismàtics posats al servei de l'historiador que incorporin eines de recerca com la identificació dels sistemes monetaris de compte en ús; la identificació de les successives sèries monetàries fabricades i/o en circulació; la confecció de taules verificades amb les denominacions que rebien les monedes (oficial, nominal, popular, etc.) i llurs valors de canvi (entre elles i en relació amb altres monedes coetànies), establerts de manera oficial, oficiosa o lliurement fixats pel costum o l'ús quotidià entre particulars; la seriació verificada dels batiments de cada tipus monetari determinat, incloent la informació de la data d'inici, la data final i el lloc de la fabricació, l'espai geogràfic circulatori, i també les dates d'inici i final de circulació oficial o oficiosa en un territori determinat; la indexació cronològica dels documents monetaris publicats; i la confecció d'un glossari de termes especialitzats, que inclogui mots relacionats amb la fabricació i circulació de la moneda, especificant-ne l'ús temporal i, si s'escau, geogràfic.

ANS

GENERALITAT VALENCIANA. «Les seques valencianes. La col·lecció de Vidal Valle Ortí». *La memòria del Regne. 600 anys de la Generalitat Valenciana*, Presidència de la Generalitat, València, 2018, p. 36-40.

Aquest article forma part del llibre editat en ocasió de l'exposició que va tenir lloc al Palau de la Generalitat i que commemorava el sisè centenari de la consolidació de la Generalitat Valenciana com a institució permanent. Aquest petit llibre, d'una extensió d'unes quaranta pàgines, té quatre apartats: un sobre la memòria del Regne, que sintetitza la història de la Generalitat; un sobre l'escut de la institució, un tercer sobre el Palau Vell i, finalment, el dedicat a la numismàtica i objecte d'aquest comentari.

Amb textos de Pere Pau Ripollés, de la Universitat de València (coordinador del món antic i contemporani); Manuel Gozalbes, del Museu de Prehistòria de València (coordinador del món antic); Joan Antoni Sendra (coordinador de l'època medieval i moderna), i David Francès (coordinador de l'època musulmana), aquest capítol se subdivideix en quatre subapartats, que es corresponen amb les quatre seccions en que s'ha dividit l'exhibició de les monedes.

El primer subapartat, «Les primeres encunyacions: ibers, romans, visigots i musulmans», fa una breu enumeració de les seques que funcionaren en terres valencianes sota aquests successius dominadors. El segon, titulat «El Regne de València: La creació d'una moneda pròpia», i el tercer, «L'edat moderna: la puixança del taller de València», tracten del període històric objecte de la commemoració, és a dir, de l'època en què es crea una seca a la qual ja podem considerar pròpiament valenciana. En aquests dos apartats ja s'entra una mica més al detall en la descripció de la moneda foral valenciana i en la seva evolució. Comença amb la creació de la primera moneda el 1247 per Jaume I, el ral valencià de billó, del qual es podria haver apuntat que fou emès per circular també a Mallorca. Fa un repàs de bona part de les tipologies, tot i que passa per alt una obra monetària que és de les més belles fetes per la seca de València, el ducat de Joan II. L'última encunyació que esmenta el text és de l'època de Carles II i obvia els divuitens encunyats per l'Arxiduc Carles, les últimes monedes pròpiament valencianes, tot i que, a l'apartat gràfic, sí que en mostra un exemplar datat el 1707. Finalment, al quart subapartat, «Del modern al contemporani: La desaparició de la producció monetària», es limita a parlar breument del Decret de Nova Planta, de la desaparició dels furs i de la imposició del sistema monetari castellà.

En resum, es tracta d'un llibret-guia força digne i documentat, atractivament il·lustrat i didàctic per al públic en general i recolzat, almenys pel que fa a la numismàtica, pels experts més reconeguts del País Valencià.

ANBS

MÓN ANTIC

AGUILERA HERNÁNDEZ, Alberto, *Imágenes para una nueva Roma: iconografía monetar de la Colonia Caesar Augusta en el periodo Julio-Claudio*, Borja, Centro de Estudios Borjanos-Institución “Fernando el Católico”, 2017, 320 p.

La tesi doctoral d'Alberto Aguilera repassa la iconografia empremtada a les monedes encunyades a Caesarugusta durant el regnat dels primers emperadors de la dinastia Júlio-Clàudia (August, Tiberi i Calígula). Els tipus i les llegendes monetàries reflecteixen una intencionalitat ideològica destinada a potenciar la identi-